

majo za društvo in sploh za stanovske interese, izpričuje dejstvo, da je v obeh okrajih še 25 — pišem petindvajset — učiteljskih oseb, ki niso člani društva. Temu je društvo preslovensko, onemu preliberalno, nekaterim sploh ne ugaja učiteljska družba, zakaj plavajo v višjih sferah ter zro le pomilovalno na nas. Mlačneži, zdramite se vendar enkrat ter prihitite med tovariše! Ako se boste enkrat odločili za ta korak, uvideli boste, da ste dosedaj tavalili po temi. Prihodnje leto bo pa statistika o številu društvenikov mogla ugodneje poročati. Zlasti pa pričakujem, da v bodoče ne bo nobenega društvenika, ki bi zamudil vsa zborovanja. Naša zborovanja so naši prazniki! Že vsak delavec čuti potrebo organizacije, tembolj mora to čutiti učitelj, ki ga pritiskajo ljuti nasprotniki k tlom. —

Leto 1905. je bilo že 33. društveno. Rednih članov je bilo v začetku leta 47, podporni 4 in 1 častni član. Med letom je pa društvo izgubilo zaradi smrti in preselitve 8 članov, novih pridobilo pa tudi 8. Zborovanj je bilo to leto 5. Navzočih je bilo pri vsakem zborovanju povprečno 22 članov. Daljših predavanj je bilo 5, in sicer: 1. Nekaj misli o osemletni šolski dobi. (Tominc.) 2. Predmet po Kernu. (Jamšek.) 3. O modernem risanju. (Supan.) 4. O podrobnih učnih načrtih iz prirodopisja. (Gajšek.) 5. Naša stanovanja. (Knapič.)

Društvo je protestiralo proti nameravani ustanovitvi takoimenovanih pripravljalnih tečajev za učiteljske suplente brez izpita. Ker so slično resolucijo sprejela tudi druga bratska društva, bo menda dež. šol. svet to zadevo pustil zaspati. — Pri tem občnem zboru smo vzeli v razgovor tudi novi šolski in učni red, ki se odlikuje posebno po nekaterih otročje natančnih določbah, na drugi strani pa kaže še precejšnje pomankljivosti. — Poročilo blagajničarke izkazuje 314,22 K dohodkov in 248,96 K izdatkov. Prebitka je torej 65,26 K. Od tega se naloži v »Hranilnici in posojilnici učit. konvikta v Ljubljani.« Polovica aktivnih terjatev, ki znašajo 57,80 K, se pošlje »Učit. konviktu«.

Na dnevnem redu je bila tudi volitev odbora za novo triletno dobo. Izid je bil sledeči: Janko Knapič, nadučitelj na Vidmu, predsednik; Blaško Tominc, nadučitelj v Globokem, podpredsednik; Fran Drnovšek, učitelj v Artičah, I. zapisnikar; Ludovik Potočnik, učitelj v Dobovi, II. zapisnikar; Ivana Piller, učiteljica v Kapelah, blagajničarka; Fran Jamšek, učitelj na Vidmu, pevovodja; Mavro Tramšek, nadučitelj na Sromljah, odbornik. — Da je predsednikom izvoljen zopet požrtvovalni tovariš J. Knapič, nam je porok, da se bo društvo obdržalo na višku delavnosti, kakršno je razvijalo do sedaj, ter da bo vedno in vedno še stremilo po višjem. Tovarišu predsedniku ni nobeno delo pretežavno, zakaj on ima pred očmi vedno le, kako bi se moglo učiteljstvu njegovo stanje izboljšati. Kličem mu torej: Dal Bog, da bi zaslužni naš tovariš vodil društvo še mnogo let, ter da bi po preteku te triletno dobe, ko smo mu zopet naprtali vodstvo društva na njegove že itak obremenjene rame, obhajal v krogu svojih stanovskih tovarišev desetletnico predsedovanja. Zivio!

—ek—

Slovenjegraško učiteljsko društvo je zborovalo dne 2. t. m. v Slovenjgradcu. Žal, da je bilo to zborovanje primerno s prejšnjimi kaj slabo obiskano in udeležba tako pičila, da smo jedva mogli zborovati. Nekaj tovarišev je bilo iz raznih vzrokov ravno ta dan zadržanih, a druge je pa menda oplašila ostra zima, da jih nismo mogli pozdraviti pri zborovanju. Sicer pa bi bilo tudi želeli nekoliko več smisla za društvene interese, kar bo v čast in ponos ne le našemu društvu, ampak tudi vsakemu posameznemu društvenemu članu.

Tov. predsednik se je v svojem otvoritvenem govoru spominjal večletnega člana okr. šol. sveta in načelnika okr. zastopa slovenjegraškega, umrlega g. Ivana Rogina, moža, ki je bil takorekoc duša narodnega življa v okraju slovenjegraškem in si v svoji delavnosti v narodnem in gospodarskem oziru pridobil neveljvinih zaslug. Preminul je mož, ki je užival ugled in spoštovanje ne le pri svojih rojakih, ampak tudi pri nasprotnikih. Zato časten spomin možu, ki so nanj zrl s ponosom rojaki ne le v domačem okraju, ampak tudi daleč naokrog. V znak sožalja se dvignejo s sedežev.

Takisto izraža tov. predsednik imenom društva iskreno sožalje navzočemu tovarišu Barletu, ki je izgubil tako nena doma svojo drago mamico.

Zapisnik o zadnjem zborovanju se odobri. Nato nas opozori tov. predsednik na nekatere nove pojave na polju slovenske književnosti, med drugimi tudi omeni knjige »Slovenske Matice«. Prečita dalje došlo tiskano poročilo o XI. občnem zboru društva za zgradbo učiteljskega konvikta; žal, da je bilo takrat tako majhno številce društvenikov navzočih, a v kljub temu se tov. Košutniku posreči, da nabere vsaj par kronic za konvikt. Upamo pa, da ta notica ni bila zadnja, kar bi ne bilo čudno za naše društvo.

Končno naj še omenim, da smo takrat tudi po zborovanju izvanredno ostali še vsaj nekoliko uric skupno v Narodnem domu. Mladi pevski zbor slovenjegraške čitalnice pod vodstvom tov. Koržeta nas je kaj prijetno zabaval, divili smo se krasnemu tenorju tov. Kranjčiču, ki je iz Škal poletel k nam. Hvala mu!

Da se kmalu uresničijo besede, ki si nam jih zaklical ob slovesul Za smeh in kratek čas pa je neumorno skrbel tov. Silvester. Tako menda ni bilo nikomur dolgčas.

»Utile et dulce« naj nas združi tudi pri prihodnjem zborovanju dne 18. sušca t. l. v Slovenjgradcu. Pa vsi na krov!

M.

Književnost in umetnost.

„Popotnik“. Leto XXVII. Štev. 2. — »Umetniška vzgoja v šoli z ozirom na učno snov« se imenuje aktualen članek, ki ga je češki napisal F. V. Krejči, poslovenil pa Dragotin Svoboda. — Na drugem mestu čitamo strokovnjaško poročilo Matije Herica »Stvarna in jezikovna preosnova oblikoslovnih pravil o izračunanju ploščin in prostornin na naših ljudskih šolah.« — Dr. J. Bezjak odgovarja v članku V obrambo predikata, »biti« na članek dr. Tomiška, ki ga je priobčil »Popotnik« v 1. letošnji številki. — Fr. Kocbek in dr. J. Nerat nadaljujeta s svojim poročilom »S I. mednarodnega kongresa za šolsko higijeno v Norimberku leta 1904.« — Janko Bratina objavlja članek »Kaj znajo naši gimnazijci.« — V razpredelku »Šolstvo v tujini« čitamo poročila o bolgarskem ljudskem šolstvu leta 1903/1904 (prof. A. Bezenšek), o šolstvu na Islandu (D. P.) in o šolstvu v Ženevi. — »Književno poročilo« navaja letošnje knjige »Slovenske Šolske Matice.« — »Listek«, »Pedagoški paberki« in »Kronika« tvorijo zanimive oddelke bogato založenega »Listka«. — Tudi ta »Popotnikova« številka nas opravičuje do vzklika: Priporočajte in širite naš edini pedagoški in znanstveni list.

Letošnji knjižni dar „Slovenske Šolske Matice“. Društveniki so prejeli za leto 1905. četrto knjig, namreč:

1. Pedagoški Letopis, V. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tomišek. Vsebina: I. Pedagoško društvo: a) Začetni pouk v čitanju in pisanju (Fr. Gabršek). b) O slovsstvu za mladino (Josip Brinar), II. Razpravi: a) Umetniška vzgoja (Josip Schmoranz). b) O oprabi in oplodbi pri rastlinah javnocvetkah, semenčnicah ali semenoplodnicah (Janez Koprivnik). III. Teme in teze pedagoških poročil pri društvenih in uradnih učiteljskih skupščinah l. 1905 (Jakob Dimnik). IV. Poročilo o delovanju »Slovenske Šolske Matice« leta 1905. (Fr. Gabršek). V. »Slovenske Šolske Matice« upravni odbor in imenik društvenikov.

2. Učne slike k ljudskošolskim berilom. Drugi del: Učne slike h berilom v Schreinerjevi-Hubadovi čitanki za obče ljudske šole, izdaja v štirih delih, II. del v Josinovem-Ganglovem Drugem berilu. — Uredila H. Schreiner in dr. J. Bezjak.

3. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Spisujeta prof. J. Apih in dr. M. Potočnik. Peti (predzadnji) snopič.

4. Nazorni nauk. Za prvo šolsko leto. Spisal Gabrijel Majcen. — Pomožne knjige za ljudskošolske učitelje. Zbirka učne snovi za nazorni nauk. Prvi del. Uredila H. Schreiner in dr. Fr. Ilešič.

Testament. Narodna igra s petjem v štirih dejanjih. Po romanu Janka Krsnika spisal Janko Rozman. Pevske točke priredil Emil Adamič. V Ljubljani 1906. Založil L. Schwentner. Str. 91. Cena 1 K 40 h, po pošti 1 K 50 h. »Testament« je dobra in efektna dramatisacija znanega Krsnikovega romana, ki je dosegla na ljubljanskem odru lep uspeh. Že tedaj smo govorili o igri, a še obširneje smo se bavili z izborna godbo, ki jo je igri napisal tovariš Emil Adamič. — Prepričani smo, da bodo tudi izvenljubljski odri začeli uprizarjati to narodno igro, ki nudi igralcem dovolj prilike, da se izkažejo, ki pa ima tudi za gledalca dovolj užitka.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Posojilnica v Žužemberku 50 K; hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani 100 K; zadnji gostje pevskega društva »Soča« pri Sv. Luciji 5.02 K. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino à 2 K za učiteljski konvikt za l. 1906, so plačali: Tov. Kmet Andrej, nadučitelj in tov. Lapajne Josip, učitelj v Cerkljah; tov. Stupica Ivan, učitelj v Dražgošah; tov. Ažman Josip, nadučitelj in tov. Kalin Marija, učiteljica na Breznici; tov. Mikovž Zdravko, nadučitelj in tov. Barle Marija, učiteljica v Pčelni; tov. Hren A. nadučitelj, tov. Kukovec E., učiteljica in tov. Zwirn M., učiteljica v Stoprcah. — Tov. Jereb Fran, nadučitelj in tov. Thaller Erna, učiteljica na Ospem; tov. Pajalič Nika, učiteljica v Berseču; tov. Macarol Alojzij, učitelj v Šempolaju; tov. Marčelj Anton, učitelj na Brezovici pri Materiji; tov. Benič Mavricij, učitelj v Št. Mavru; tov. Lukančič Tomo, učitelj pri Gaberjah pri Rubjah.

Učne ustanove in doneski za šolanje otrok članov »Prvega splošnega uradniškega društva avstro-ogrške monarhije na Dunaju.« Uradniško društvo je podelilo koncem januarja t. l. 5 učnih ustanov, od katerih so dobili trije šolajoči se učiteljski otroci 3 ustanove v skupnem znesku letnih 1250 K. Vrhutega je društvo dovolilo za šolsko leto 1905/06 prav znatno vsoto, namreč 39.860 K kot donos za šolanje šolajočih se otrok neimovnih družstvenih članov; od te vsote pride na učiteljstvo 23.660 K. Došlo je društvu 795 prošenj; med temi je bilo 452 iz učit. krogov. Ugodno rešenih je bilo 471; med temi 280 iz krogov učiteljev, oziroma učiteljskih vdov. — Iz teh podatkov je razvidno, da uradniško društvo, katerega zavarovalni pogoji prekašajo po svoji ugodnosti pogojev enakih naprav, nudi svojim članom še dobrote, kakršnih druge enake korporacije ne morejo dajati. Odtod izvira tudi, da je pristop k uradniškem društvu še posebno koristen za učiteljstvo, zakaj, ker je pri reševanju prošenj za humanitarne prispevke vodilno načelo, v prvi vrsti ozirati se na one, ki so v slabjših gmotnih odnosjih, podeli uradniško društvo večji del dovoljenih prispevkov učiteljstvu.

Štrajk zdravnikov. Organizacija nižjeavstrijskih občinskih zdravnikov grozi s štrajkom, ker jim deželni odbor ni dovolil zvišati tarifa, ki je že 100 let isti. — Ako zdravniki, zakaj ne učiteljstvo?

Razširjenje šole v Škocjanu pri Turjaku. Občini Turjak in Lipljenje na Dolenjskem sta sklenili, da se enorazrednica v Škocjanu razširi v dvorazrednico.

Preganjanje naprednih učiteljev na Dunaju. Dne 1. t. m. so dunajskim učiteljem prvič izplačali plače po novi regulaciji. Pri tem se je pokazalo, da se je pobožna Luegerjeva stranka nizkotno maščevala nad naprednimi učitelji ter jih je uvrstila v najnižji plačilni razred. Tako je potisnjen znani pisatelj R. Hawel iz 1. v 3. plačilni razred, dasi služi že 27 let.

Risarski metodiški nasveti. Vobče velja pri risanju načelo, da učitelj riše in kaže na tabli; vendar je treba pri slikanju z barvami časih stopiti k učencu ter mu pokazati na papirju, toda ne na učencevi risbi, ampak na drugem listu, ker delo učenca mora biti vedno ločeno od učiteljevega. Da je risanje po spominu velike važnosti, kaže dejstvo, ker otroci najraje rišejo iz spomina. V resnici se pa vrši tudi vsako risanje in slikanje iz spomina. Ako rišemo ali slikamo kak predmet po naravi ali po predlogi, pričnemo delati takrat, ko predmet ne gledamo, torej rišemo ali slikamo v tem trenutku iz spomina. Spomin v tem slučaju je kratek ter ga podpira vedno ogledovanje predmeta. Tisti pa, ki predmet natančno pozna, ga more risati tudi popolnoma iz spomina. Spretnost v risanju kažejo učenci najbolj s tem, da znajo veliko predmetov narisati prosto iz spomina.

Modra odredba. Učiteljstvo tržaških državnih ljudskih šol je stavilo na namestništvo predlog, naj se k prvim razredom odpro nove paralelke, ali pa naj se število otrok prvih razredov kolikor možno zniža. Ta svoj predlog je učiteljstvo utemeljilo s tem, da so učni uspehi zaradi neznanja učnega jezika (ob sedanjem visokem številu otrok posameznih vzporednic I. razredov) razmeroma slabi. Ta, z ozirom na te šole kakor faktično obstoječe zlo, jako pameten predlog je namestništvo zavrnilo ter je pod št. 3013/Pr. z dne 6. svečana 1906. odredilo, da naj se onim učencem, ki pokažejo v I. razredu popolno nesposobnost za nemški pouk (einen gänzlichen Mangel an Eignung für den deutschen Sprachunterricht), zabrani ponavljanje prvega razreda ter naj se jim ukaže iti v šole, primerne njih maternemu jeziku! To je izvrstno! Gospoda je samo pozabila povedati, kam naj pošljejo tržaški Slovenci svojo deco in kje je v Trstu šola, ki je primerna materinskemu jeziku slovenskih otrok! — O pedagoški strani te namestništvene odločbe ne bomo govorili, ker prihaja silno malo pedagoško modrih odločb iz palače na tržaškem glavnem trgu. Le toliko omenjamo, da so, če sklepamo po tej namestništveni odločbi, te šole pedagoška nesmisel, ako so take, da jih otrok, ki je sicer normalno razvit, samo zaradi učnega jezika ne more obiskovati s pridom. Tudi dragoceno priznanje c. kr. primorskih pedagogov tiči v citirani odločbi; to niso šole za občo naobrazbo, ki jo garantira § 1. državnega šolskega zakona, ampak to so ponemčevalnice nenemških narodov ob Adriji.

Ali bo boj proti jetiki uspešen? Ni še davno tega, kar so bile koze ena najstrašnejših nalezljivih boleznih. Vsako leto je več tisoč ljudi umrlo za njimi, mnogo pa jih je bilo spačenih za vse življenje. Danes pa mlajši zdravniki koz niti ne poznajo več. Še v zadnjih desetletjih je provzročal legar mnogoštevilne razširjene epidemije, ki so ugonabliale stotine na stotine ljudi. Danes pa, ko je že skoraj povsod, tudi v manjših občinah na deželi, preskrbljeno za zdravo pitno vodo in so na razpolago razkuževalna sredstva, nastopa legar le še sporadično, to je v posameznih slučajih ali pa kvečjemu v majnih epidemijah, ki se dajo lahko izolirati in odpraviti. Še pred kratkim je vsaka mati trepetala pred davico. Leto za leto je ta kužna bolezen pomorila nebroj otrok, mnogo jih je spravila v smrtno nevarnost, če se ni takoj izvršila težavna vratna operacija. Danes pa, ko imamo v cepivu proti davici izvrstno zdravilo in obvarovalno sredstvo, je izgubila ta kuga svoje grozno lice, onih nevarnih komplikacij, ki so zahtevale nujno operacijo, pa ne vidimo več nastopati. Odkar je uvedeno Pasteurjevo cepljenje proti steklini, umrje le še 1 na 200 ugriznjenih, medtem ko jih je prej umrlo 12 na 100. Oglejmo si še malarijo ali mrzlico. Ta kuga je v mnogih pokrajinah tako ljuto razsajala, da nihče ni ostal zdrav, da so vsi prebivalci oboleli, mnogi umrli, mnogi pa hirali vse življenje. Odkar so učenjaki spoznali, da prenašajo komarji provzročitelje te kuge od človeka do človeka in odkar se je v kininu dobilo izvrstno zdravilno sredstvo, začnjenja malarija povsod ponehavati. V krajih, ki so bili zaradi malarije prej odrezani od vsakega prometa, se razvija živahno življenje, cvete sedaj obrt in industrija. — In po teh velikanskih uspehih, ki so se dosegli pri vseh infekcijskih boleznih, naj bi se pri jetiki ničesar